

Utlåtande

16.02.2023

Ärende: OPH-31-2023

Lausuntopyyntö ylioppilastutkinnoissa ja sen harjoittelussa käytettävän koejärjestelmän jatkokehittämisestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Utlåtande om studentexamensnämndens vidare utveckling av provsystemet Abitti – SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf

SAMS-Samarbetsförbundet tackar för möjligheten att kommentera utredning om vidare utveckling av provsystemet för studentexamen. SAMS anser att det är bra att studeranden med olika slags specialbehov har beaktats i utvecklingen. Vi vill även understryka att både vanliga systemet och de anpassade versionerna bör fungera lika bra på både finska och svenska.

SAMS uppskattar att workshoppar gjorts där man tagit specialgruppers tilläggsprogram och behov i beaktande (Jmf 1.4.2). Det är viktigt att även svenskspråkiga användare inkluderas i motsvarande workshoppar och testtillfällen. Utöver detta vill vi även understryka vikten av att personer med funktionsnedsättningar även framöver tas med i testningen samt uppföljningen av den nya applikationen. Personer med funktionsnedsättningar måste aktivt tas i beaktande under även fortsatta utvecklingsprocessen enligt FN:s funktionshinderkonvention. Enligt konventionens fjärde artikel får beslut som rör personer med funktionsnedsättningar inte tas utan att dessa personer själva bereds tillfälle att delta i beslutfattningsprocessen, enligt principen "Nothing about us, without us".

I utredningen konstateras att utgångspunkten för den nya Abitti-applikationen är att alla specialarrangemang kring datorer ska kunna genomföras på samma sätt som idag. Man har även tagit i beaktande att en särskild version av programmet bör skapas för att säkerställa syn- och hörselskadades rätt att använda sig av hjälpmedel. Examinander som är i behov av specialarrangemang ska få möjlighet att använda en egen dator, med medföljande tilläggsprogram, under studentskrivningarna. Det konstateras att även om den nya Abitti-applikationen fungerar i datorns eget operativsystem, är detta nödvändigtvis inte fallet för de tilläggsprogram som examinandens behöver. Exempelvis en skärmläsare eller kopplad hörapparat kan förhindras av provläget i operativsystemet. Därför anser vi att det är väldigt viktigt att det finns möjligheter till versioner där låsningen av användargränssnittet tagits bort, så som beskrivs i punkt 2.7. Vi vill också

notera att i svenska rapporten är den högra sidan av rubriken i figur 4 är ofullständig (ordet "specialarrangemang" saknas) och bör korrigeras i framtida informationsmaterial.

Det är bra att examinander med exempelvis syn- eller hörselskador får möjlighet att använda för hen bekanta och nödvändiga tillägsprogram under studentskrivningarna. Vi vill dock understryka vikten av att examinandens tillägsprogram verkligen fungerar under provtillfället och att det inte uppstår situationer där hen tror sig få använda sig av ett visst tillägsprogram, men operativsystemets provläge förhindrar detta. Sammanfattat är det centralt att de digitala provens teknik fungerar väl och är tillgängliga, även för examinander med funktionsnedsättningar.

Vi vill även påminna om hur viktigt det är att specialarrangemang inte enbart görs på allmän nivå för olika undergrupperingar av personer med funktionsnedsättningar. Det är av yttersta vikt att varje elev i behov av specialarrangemang blir erbjuden behovsbaserade lösningar utifrån den examinandens unika situation. Såväl i finsk politik, som i FN:s funktionshinderkonvention får funktionsnedsättning inte definieras från ett diagnosbaserat perspektiv, utan måste definieras utifrån personens förhållande till det omgivande samhället. Det här innebär att både skolan samt Studentexamensnämnden måste vara flexibla och villiga att erbjuda nödvändiga specialarrangemang, inte endast på ett allmänt, kategoriskt plan, utan även enligt den enskilda elevens unika behov.

Exempelvis kan en person vara både syn- och hörselskadad och det kan finnas situationer där en person kan behöva både text till tal, samt tal till text-applikationer. I dessa fall måste det finnas tillräckliga hjälpmedel och tillräckligt kunnande.

Mycket viktigt är också att provet fungerar så som på finska, så också på svenska. Tillräckliga resurser måste läggas på att säkerställa att applikationen faktiskt fungerar lika bra på svenska. En svenskspråkig person med funktionsnedsättning måste kunna delta i provet på samma villkor som en finskspråkig person. I testningen och utvecklingen av systemet måste även svenskspråkiga personer med funktionsnedsättningar konsulteras för att garantera tillgänglighet.

Tillgängligheten måste säkerställas inte bara under själva provtillfällena, utan även under övningsprov och i testningsfasen av applikationen.

Slutligen kan anmärkas att det är oklart hur provdeltagande för examinander som använder teckenspråk ska förverkligas. Det här bör uppmärksammas särskilt med tanke på revitaliseringsbehoven av både finskt och finlandssvenskt teckenspråk i vårt samhälle.

Vartio Elias
SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf